

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamezne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 10. marca 1903.

Poštno-hran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

O žitnih varietetah.

Ker odvisi obilnost pridelka v precejšnji meri tudi od žitne vrste, zato obračajo dandanes poljedelci večjo pozornost na žitno vrsto, nego kedaj popreje.

Bogat pridelek je odvisen posebnost od naslednjih vrstnih lastnostij:

1. velike rastline; majhne rastline ne morejo dati veliko pridelka, če še tako gosto stoje.

2. močna razraščanost; posamezne rastline morejo imeti več bilk, kajti tudi gosta setev, pri kateri pa poganja iz vsakega zrnja po ena bilka, ne more nikoli napraviti tako lepe žetve, kakor lepo razraščeno žito.

3. v razmerji z bilko veliki, mnogozrnati klasi ali lati.

4. kolikor moč veliko in težko zrno.

Vseh teh lastnostij ni mogoče doseči edino le z rodovitno zemljo in obilnim gnojem, kajti če imam pri hiši navado sejati kako slabotno vrsto, potem bo na dobrem svetu zelena rast pač bohotna, a žito bo pozneje preraslo, poleglo in dalo le slab pridelek.

Na dva načina so poskušali misleči kmetovalci priti do bogato rodečih žitnih vrst: najprej z od-

biranjem najboljšega zrnja za setev, drugič pa z umetnim križanjem raznih vrst med seboj.

Pri izboru se odbirajo vedno one rastline, ki imajo največje klase z največ zrnjem in od zrnja se vzame navadno zopet samo najdebelejše. Četudi velikost zrnja, ki smo jo dosegli z najboljšim gnojenjem in izbiranjem zrnja, ni takoj v prvih letih stalna, pa postane vendarle stalna s časom.

Kar pa zadeva umetno križanje žitnih razvrstij, lahko rečemo: z umetnim križanjem se sicer dobi celo vojsko novih vrst a mej temi je le malokatera boljša od svojih starišev.

Ako sejemo, kakor se tako rado zgodi, žito pregosto, tedaj nastane med rastlinami „boj vseh proti vsem“, za hrano, svetlobo in zrak, in končna posledica je ta, da se nobena rastlina popolnoma ne razvije. Na ta način se tudi najboljše žitne vrste v pridelku kmalu poslabšajo. Za obilen pridelek tedaj ne zadostuje samo, ako si preskrbimo zelo rodovitno vrsto, ampak moramo tudi skušati, da to ohranimo v njeni rodovitnosti, ali jo mogoče celo pomnožimo s pravilno redko setvijo in z vsakoletnim odbiranjem največjih rastlin in klasov. Tako bi moral ravnati vsak gospodar; ako pa tega ne more, pa naj bi vsaj dobil vsako leto svoje semen-

sko žito od človeka, o katerem ve, da dotični odbira najboljše rastline in tako vzdržuje žitni pridelek vedno na vrhuncu.

Najbolj rodovitne vrste so nastale po svojevoljni spremembi, namreč na ta način, da je imel kak gospodar na svojem polju kako posebno rodovitno in dobro zraščeno rastlino, to je vzel za „pleme“ izločeval vedno zrnje manjših rastlin in tako prišel do stalne, bogato rodeče vrste.

Pri pšenici je še mogoče ohraniti vrsto čisto, ker pšenični cvet oploja sam sebe, druga pa je pri rži; vsled tujega vprašanja je skoro izključeno, da bi mogli rž dolgo ohraniti v prvotnem stanju, vže pri žetvi dobimo križance. Tukaj je posebno treba vedno odbirati rastline z največjim klasjem, če ne nastopimo takoj rakovo pot.

Živinoreja.

Ovsena slama, kot krma za krave.

Ovsena slama ima mej vsemi slamami v obče še največ protejinastih ali beljakovinastih snovij, pa tudi živina jo najraje žre in najboljše prebavi, ako je bila le požeta v pravem času, to je v rumeni zrelosti. Dobra ovsena slama velja vsled tega pri mnogih gospodarjih kot nekaj izvrstnega za kravjo pičo po zimi, drugi

seveda dajejo prednost ječmenovi slami.

Ta poslednja trpi lahko škodo vsled neprimerne shrambe, vsled plesnobe in mokrote, tudi zgubi pri daljem ležanju več odstotkov svoje redilne vrednosti; ovsena slama pa zgubi precej svoje redilnosti, ako je setev prav gosta in krepka, če se seje s sejalnimi strojem in okopava, vsled tega, ker nastavi zelo veliko celuloze ali staničevja v takih okolnostih. Zato utegne biti zdaj ta (za oves), zdaj oni (za ječmen) nazor upravičen.

Gotovo pa je, da je oves izvanredno dobro krmilo za molzno živino in da velja v obliki rezanice kot eno prvih postranskih krmil za vse naše prežvekovalce.

Trditev, da večje množine ovsene slame pokrmljene dajo mleku slab okus, kakor tudi smetani in putru in da povzročajo na koncu nek grenak okus, ni popolnoma resnična.

Na Šlezvik-Holštanskem, kjer pokladajo goveji živini posebno veliko ovsene slame, proizvajajo ravno pri velikih porcijah tega krmila (do 4 kg na 500 kg žive teže) posebno izvrstno surovo maslo, produkt, ki ga po celem svetu obračajo. Seveda ni smelo žito biti preje poležano, ne sme biti od vlage plesnjevo ali drugače pokaženo. Ako vseh teh rečij ni in ako so tudi ostala naša krmila taka, da ne škodujejo mlečnosti krav, potem smemo ravno ovseno slamo pokladati vsem prežvekovalcem in tudi molznim kravam toliko, kolikor se nam zdi (ozir. kolikor nam pokaže tozadevni proračun), primerno za pravilno redilnost cele naše krmske mešanice.

Po mnogih izkušnjah, ki so jih nalašč napravili v Šleziji, ima slab (grenak) vpliv na mleko samo taka ovsena slama, ki je bila vlažna naložena, če je postala nekoliko zaduhla. Po krivici se pripisuje ovseni slami, da dela

salasto maslo. Tako maslo povzročajo sploh vse slame v obče, ne pa ravno ovsena slama posebej, če jih pokladamo v večji množini. Temu zlu pa se lahko izognemo, ako si oskrbimo primernih močnih krmil. Ovseno slamo, ki je močno napadena od rje in snetja, je treba zrezati in spariti s kropom, potem pa jo brez škode krmimo ne samo pitavni in vprežni živini, ampak tudi molznim kravam. Da je ovsena slama za krmo baje boljša, če je omlačena s cepcem, nego s strojem, pač pride od tod, da cepci slamo tako zelo ne zdrobi, da slama pri tem obdrži več finih delov, nego pri mlačvi s strojem. Istina je, da živina na roko omlačeno ovseno slamo raje žre nego ono iz mlatilnice.

— o —

Privošči teletu apna!

Glasoviti mlekarški kemik dr. Sokslet je preiskaval teleta, kako pretvarjajo hrano v svojem telesu. Našel je, da gre z vodo in blatom iz teleta ven polovica vse fosforne kisline, ki se nahaja v mleku v različnih sestavinah (kot mono- in dikalcijum fosfat, dimagnezium, di- in trikalcijumfosfat), da pa vse apno, ki ga je prejel telček v mleku, ostane v njem. Kravje mleko ima torej veliko odveč fosforne kisline, apna pa ravno toliko, kolikor ga tele nujno potrebuje za stavbo svojih kostij. Zato pogostoma opazamo, kako glodajo živalice zid pri stenah in željno zobljejo podano jim kredo.

Gori imenovani profesor je obiskal nekoč vzorno kmetijo; opazil je pa, da imajo skoro vsa teleta nagobčnike. Čudeč se temu vpraša učenjak, je-li teleta grizejo in odgovore mu, da morajo živali imeti nagobčnike, sicer bi požrle ves omet.

To je migljaj, ki nam ga daje umeti narava in ki si ga vzemimo k srcu. Ako hočemo teleta mahoma odvaditi, da ne bodo lizala zidovja, dajmo jim le zadostno apna v katerikoli obliki. Po ceni

to dosežemo, ako pokladamo teletom oglikovokislega apna, ne žganega, ki ga lahko trosimo v pičo v obliki drobnega prahu.

Še boljše je nemara, ako si naročimo za mal denar Bartelove apnene klaje, o katere koristi se je že marsikoji gospodar do dobra prepričal, ne samo pri goveji, ampak tudi pri konjski mladi živini, pri prascih itd.

To čudno pomanjkanje apna v mleku, pa nikakor ni napaka narave same, ampak ima svoj izvor v gospodarju narave — človeku. Zato pa naj človek tudi popravi, kar je zagrešil.

Vsled vednega požlahtnjevanja in umne reje so se razvile razmere pri naši živini do skrajnih meja boleznega stanja in teleta imajo prirojeno nenaravno hitro rast; mleko naših krav je postalo ubožnejše ozir. hranivne moči in teleta teh krav zahtevajo iz preje omenjenega vzroka od svojih mater mnogo več, nego pred desetletji, tako da je samotežje nujno porušeno. To zopet izjednačiti je naloga pametnega kmetovalca.

Cesarec.

Od česa je odvisna mlečnost krav.

(Dolenjem v premislek. F. P.)

Dolenjci smo v veliki meri odvisni od dohodkov svoje živinoreje. Živina nam ni dandanes več samo stroj za narejanje gnoja, ni več samo nekako potrebno zlo, kakor je bilo pred nekaterimi desetletji, ampak je, rekel bi, glavna gospodarska panoga ne samo za Dolenjsko, ampak za vso Slovenijo. Le škoda, da je ta važna mladika na drevesu narodne blaginje tako zelo mršava.

Kako sijajen dokaz za dobičkonosnost mlekarstva v Dolenjcih je pač nastop in delovanje mlekarске zadruga v Dobropoljah. Mislil bi kdo: O sedaj se bodo pa tudi drugodi oprijeli tega rešilnega bruna v splošni povodnji raznih trtnih ušij, strupenih ros, gnjilob itd.

Kaj še! Kakor preje, tako tudi sedaj mi Dolenjci gledamo in — strmimo. Mlekarnic je ravno na Dolenjskem, ki tako potrebujejo groša, toliko kot nič.

Zagorje, Trebelno, Dobropolje, — veste še za kako drugo mlekarno?

Le škoda, da nam je Bog dal pamet, da bi se z njeno pomočjo okoristili. Mi pa razkopavamo težko grudo, najboljšo, zdravi gospodarski razum pa smo zakopali, kakor leni hlapec v evangeliju.

Ali res nima Dolenjska nobenih žilavih organizatorjev več, nobenih Jakličev, Mesarjev, Stanonikov?

Morda si misli kdo: Pri nas je premalo mleka in putra in sira ne moremo delati iz — krompirja. — Oho! Teh lepih izgovorov ste se gotovo naučili pri vrlem Navihancu (glej: Koledar družbe sv. Mohorja l. 1901 in prečitaj dobro spis „Prvi hleb“).

Da bo pa po vaših kočah še več mleka, vas hočem opozoriti na nekatere malenkosti največjega pomena.

Na mlečnost krav vpliva prav mnogo činiteljev. Za danes naj jih samo naštejemo:

1. individualnost ali posebnost vsake posamezne živali, če se smemo tako izraziti — osebnost njena, 2. pleme ali rasa, 3. molzna doba ali čas, ki je pretekla od zadnje otelitve, 4. čas teletenja. 5. gonitev krav ali teženje po plemenu, 6. starost krav, 7. živa teža, 8. pregibanje in delo, 9. krma, 10. napajanje, 11. hlev, 12. čas molže.

Fr. P.

Splošno.

Živinska sol.

S 1. februarjem 1903 se je znižala cena živinske soli za 4 K, s tem se je vsaj deloma vstreglo željam kmetovalcev. Opozarjamo naša kmetijska društva, naše gospodarske zadruge, da svoje člane o tem obvestijo in jim priporočajo,

da si nabavijo živinsko sol, ker je ista za redno živinorejo neobhodno potrebna.

Samo ob sebi je umevno, da preskrbi živinsko sol za svoje člane „Gospodarska zveza“.

Millardes.

V Bordeaux na Francoskem je umrl profesor tamošnjega vseučilišča, botanik Millardes.

To ime bi moralo biti vsakemu vinorejcu znano.

Ko je prišel leta 1888 v Bordeaux, so bili uničeni vinogradi po trtni uši. Millardes opozoril je vinorejce na ameriansko trto in je znašel tudi sredstvo proti trtni uši.

Zato je bil od več vlad odlikovan, tudi od avstrijske.

Kje služi kmet?

Na podlagi objav nemške kmetijske družbe je sestavil neki Kalser cenik vrednostij raznih kmetijskih pridelkov v nemškem cesarstvu, ta je posebno zanimiv zato, ker nam kaže, kako visoko presega zaslužek pri živini zaslužek pri žitu:

mlekarski izdelki	1951	milj. kron
svinjsko meso	1430	„ „
goveje meso	998	„ „
koštrunovo meso	109	„ „
konji	32	„ „
volna	48	„ „
	4568	milj. kron
žito za kruh	1830	„ „
ječmen za pivo	184	„ „
	2014	milj. kron
krompir	3600	milj. kron
vinjski cvet	236	„ „
sladkor	421	„ „
škrob	86	„ „
	4343	milj. kron
vrtnarstvo in sad-		
jarstvo	456	milj. kron
vino	132	„ „
trgovske rastline	74	„ „
	663	milj. kron
perotnina	579	milj. kron
gozdarstvo	654	„ „
	1133	milj. kron

Zelo nas mora osupniti, ko vidimo, da dobi nemški kmetovalec za mlekarske izdelke več nego za krušno žito, to je za nas presenetljivo, pa tudi podučno!

In kaj je največ vzrok tega velikanskega skupička iz mlekarnic? Vzorno urejene nemške mlekarnice, katerih je precej čez 2000 po številu. Večina njih ima mlekarnice tako urejene, da se da v njih vsaki čas napraviti dobro presno maslo in sir, ne pa kakor pri nas, kjer se gleda pri ustanovitvi novih mlekarnic mnogokrat skoro samo na to, da se prihrani kak stotak — potem pa se po leti dela slabo blago radi vročine, po zimi slabo blago radi mraza, celo leto pa radi slabo izobraženega mlekarskega osobja.

Ako tedaj hočemo nastopati s slovenskim putrom na svetovnem trgu, skrbimo pred vsem za kolikor mogoče primerne in svetle prostore z ledenico, dalje za orodje, ki bo dobro in urno delalo, če le količkaj mogoče ne opuščajmo parnega tvorilca (600 K) in pastilizatorja, pred vsem pa si poiščimo mlekarjev, ki umevajo svoj posel v mlekarni in ne samo vleči nezaslužene plače.

Narodno gospodarske drobtine.

I. Čmrlj, prijatelj kmeta.

Vsemodri Stvarnik ustvaril je marsikaj, kar nam služi v prid, da še sami ne vemo kedaj in kako. Tako marsikatera živalica živi od zalege drugih, katere bi nam škodovala, ko bi se razmnožile. Za sedaj imenujem tukaj le samo mravljo, katera je v gozdih kot pravi čuvaj za kmeta. Pa še drugi je, ki kmetu koristi, to pa brenčeči čmrlj (Die Erdhummel, Bombus terrestris), katerega gotovo vsak otrok pozna, odraščujoča mladež pa še preveč. Kajti ta le prerada stika za čmrljevimi gnjezdi v zemlji, da se z njegove skromne zaloge nasladka nekoliko medu.

To pa ni prav! S tem se namreč čmrlji pokončavajo, kar pa je v kvar kmetijstvu. Ta drobna žival je namreč v veliki prid kmetu-poljedelcu. Da to spoznamo, oglejmo si ga nekoliko bližje.

Čmrlj spada v vrsto žuželk kožokrilcev (Hautflügler, Hymenoptera) in sicer k medičerjem, ker kakor čebela, osa itd. živi od medu na rastlinah. Tudi ima on tovarišem podobno orožje za obrambo, namreč da precej občutno piči. Vendar stori on to le v sili, za obrambo. Živi čmrlj v gnjezdih v zemlji, kjer se jih nastani družina od 100 do 200 udov. Od teh je nekaj samcev, samic in ostali so delavci, kateri so najmanjši. Od gnjezda do sto glav je navadno okoli 25 samcev 15 samic, ostalih 60 so pa delavci.

Čmrlj živi le kratko časa, kajti v jeseni (septembra ali oktobra) pogine navadno vsa družina, razun nekaj oplojenih samic. Ta se zarije kje v zemljo in ondi prespi zimo, na spomlad pa zopet oživi in kmalu skrbi za gnjezdo novej družini. Za gnjezdo znaša razen drobiž, zmešan z cvetnim prahom, katerega najde na zgodnjih cvetlicah. V to gnjezdo znese kmalu jajca, iz katerih se izvale v kratkem drobni črviči, katerim je že oskrbljen prvi živež cvetni prah. Ko ti nekoliko odrastejo, zavijejo se v nekake kožuhe, iz katerih izlezejo potem mladi čmrlji, pustivši dom svojih hišic prazen. V tiste celice nanosijo čmrlji potem nekaj medu, pa ne kakor čebele na obilno, temuč oskrbijo si le nekaj zaloge za živež ob slabem vremenu.

Iz prvih jajec, ki jih matica nanese, izvale se delavci, zatem iz drugih mlade samice in nazadnje šele samci. Še le potem v avgustu se izležejo nove samice, katere kot poznejše matice prežive prihodnjo zimo.

Z navedenega opisa o življenju čmrlja smo razvideli, da je njega naraščaj do cela drugačen

od navadnih čebel, katere znašajo med v panje in ga ob ugodnih letinah veliko naberejo, pa poleg njega tudi zimo prestanejo.

Obrnimo sedaj pozor na živež, katerega čmrlj potrebuje in prav s tem gospodarstvu koristi. Čmrlj namreč leta ob lepem vremenu po leti ves dan po livadah in njivah, od cveta do cveta, nabiraje cvetni plod in med. S tem pa prenaša cvetni plod od jednega cveta na drugega, da se ravno tem potom vse rastlinje oploduje. Posebno za deteljo je to jako važno, katera bi ne rodila semen, da ne prenašajo nje plod od cveta do cveta ravno čmrlji. Zato jih pa tudi vidimo na razcevej detelji vse polno.

Ako opazujemo te živalice pri njih delu, lahko verjamemo, da že jeden sam čmrlj prenese na dan na tisoč plodov. V tem ima čmrlj še prednost pred čebelo, ker je njega sesalka močnejša od čebeline, da lahko predre prav v sredino cveta in ondi usadi plod.

Iz tega je razvidno, da med mnogimi koristnimi živalicami, katere so kmetu v prid, ni najzadnji tudi večkrat prezirani čmrlj. Vredno je torej, da se potegne kmet zanj s tem, da prepove svoje mladini brskati za čmrljevimi gnjezdi in tako pokončevati njih zarod.

II. Zamenjmo pogosto semena za setev.

Ako vzdržujemo v nekaterih krajih dolgo časa po jedno vrsto seme za setev, opazimo navadno, da njega pridelki postajajo vedno slabši, tako da končno nimajo polovice one vrednosti od prvih let. Tako tudi najlepše rastline propadajo, njih pridelek je lažji, tako da sama končno ni več za setev. Vzrok tej izpremambi treba iskati v tem, da ni vsaki kraj za vsako seme enako ugoden. Tako najdemo kraje, kjer uspeva najlepša pšenica, drugje zopet najbujnejša rž ali ječmen, oves itd.

Ako prenesemo tako lepo seme na drugo zemljo, dalo bode, ako je količkej ugodna letina, v prvem letu prav obilen pridelek, drugo že slabši, nadalje pa navadno prav slabega. To kaže, kakor pravi naš kmet, da se je seme „izprevrglo“, ali naveličalo kraja in zemlje. Ako hočemo spet boljši pridelek, ne kaže družega, nego seme zopet zamenjati, to je od bogato rodne kraja novo seme dobiti. To izpreminjanje semen je jako važno za vsacega poljedelca.

Vendar moramo tudi paziti, kakšno seme in odkod ga dobivamo? Pred vsem glejmo, da dobimo seme iz kraja, kateri ima našemu enako podnebje ali zrak, boljše še, če je prejšna domovina bolj hladna od naše. Iz gorkejših krajev semena naročevati bilo bi brezpametno. Dalje ne dobivajmo semen iz krajev, kjer so rastline zelo podvržene raznim boleznim in napakam. Tudi ne od polja, katera so s plevelom zelo preraščena. Če tudi je takšno seme očiščeno, vendar je nekako navajeno tega tovariša, da ga je kmalu zopet dosti v njem.

Kedaj naj se seme zamenja, je seveda odvisno od tega, kako se še staro seme ponša. Pri nekaterih rastlinah zadostuje, ako se jim seme spremeni v 6. do 10. letu, pri drugih je potrebno, da se zamenja že v četrtem ali petem letu, ali še prej, kakoršno je pač seme doma priraslo. Isto velja tudi o grahu, krompirju in raznih drugih sadežih, na katerih pridelkih vidimo, da ne veljajo za seme.

Opomnim naj še, da je med našim ljudstvom vraža, da seme, katero naslednik posestva (dedič ali kupec) za umrljem nasleduje, ne velja za setev, ker je „odmrlo“. Iz prej omenjenih razlogov lahko vidimo, kako je seme „odmrlo“ samo, ker se je namreč naveličalo zemlje in kraja, vsled tega ga pa treba zamenjati.

III. Kako dolga mora biti rezanica za konje in kako za govejo živino?

Razlika dolgosti rezanice je odvisna največ od tega, kakšne vrste je krma, ki se reže. Rezanica od sena in ovsene slame je boljša malo daljša, nego ona iz trde pšenične ali ržene slame. Prva velja 2 do 3 cm dolgosti, med tem ko druga ne sme biti daljša od 1 do 1½ cm. Ni res, kar nekateri ljudje mislijo, da čim krajša je rez, da je tem boljša za konje. Ako se konju daje zelo drobna krma, jo pogoltne navadno hitro, pa ravno to je napačno, ker se krma premalo žveči. Tako pa gre večidel neprebavljena skozi želodec in čreva in toraj živini nič ne izda. Pa še več! Mali konjski želodec se na ta način rad prenapolni, vsled česar jame bolehati. Želodec ima nalogo, krmo dobro prekuhati, da gre ona potem lahko skozi tanka čreva, ako ni to, se pa razvije bolezen v prebavilih, katera je dostikrat lahko nevarna. Večkrat se opazuje, da se je tem potom pričela grozna kolika, katera, če ni umorila živali, pa je imela še dolgo časa zanj hude nasledke v tako zvanem „slepem črevesu“.

Najboljša krma za konje je rezanica primerne dolžine, h kateri se primeša nekaj zrnja. Skušnja je že večkrat pokazala, da je konj, ko je dobil samega ovsa, večkrat obolel, med tem, ko mu z rezanico zmešan ni škodoval. Nekateri živinorejci priporočajo krmiti konje z neomlateno slamo, iz katere se je kar narezala rez, češ, da se s tem veliko dela — mlatenje prihrani. Drugi pa zopet ta način zametujejo, rekoč, da pride s tem veliko plesnja in prahu v rezanico, kar pa konjem škoduje. Gotovo je, da imajo zadnji prav.

Pri goveji živini se nareže rez bolj dolga, od 2—4 cm, kar se ravna tudi po kakovosti krme. Tako naj bo rez iz trdih rastlin po 2 do 3 cm iz mehkejših od 3

do 4 cm dolgo. Tudi se mora za mlado živino jemati slajšo in mehkejšo krmo, pa se pripravi tudi nekaj drobnejša, zlasti ako se ji primeša kaj zrnja ali otrobov. Vendar je treba poleg take krme mladej živini dajati tudi nekaj daljše klaje, na pr. sena, da si ona vso hrano bolje prežveči.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 22: F. B. v Z. Prosim odgovora, kedaj je bolje gabrje presekavati, ali v jeseni, ali po zimi, ali spomladi, da se bodo raje obrasčali in se ne bodo sušili?

Dalje prosim, je-li papeška repa (repica) za krave dobra krma ali jim pa morebiti mleko suši?

Ravno tako vprašam tudi zaradi lanenih preš, koje v Ljubljani kupujemo, so li mlečne ali ne?

Odgovor 22: Kar zadeva prvo vprašanje, je najbolje presekavati in klestiti v pozni zimi (ali kar je isto, v zgodnji spomladi), nekaj tednov, predno se začne pōpje napenjati. Na ta način Vam bodo mladi poganjki prav zgodaj pognali. To velja za gaber. Pri jelšah je časih težko presekavati spomladi zavoljo mokrote, tu pride delo na pozno jesen. Da mora biti spomladi, ko se že kažejo novi poganjki, vse klestenje vže davno končano, je samoumevno.

Vprašate, kakšno krmsko vrednost ima papeška repica ali topinambur. Kratek opis Vam jo pokaže v pravi luči. Gomolje je še nekoliko bolj vodeno nego krompir, zato ima pa v sebi več protejina ali beljakovin, ki so v krmi največ vredne. Redilno razmerje topinambura je približno 1:8. Če veste, kaj je redilno razmerje? Redilno razmerje je neki ulomek. n. pr. ¼, ⅓ (1:4, 1:5); v tem ulomku pomenja števec beljakovine imenovalc pa vsoto ogljikovih vdanov + 2½ × tolščo v krmi. Da si boste mogli vsaj nekaj misliti pod to coprnijo, Vam navedemo nekaj števil, ki kažejo, kakšno mora biti pravilno redilno razmerje v krmi naše domače živali:

Imeti morajo redilno razmerje: teleta in žrebčki, ki še sesajo 1:3:3 odstavljena teleta in mlada živina do okoli dveh let 1:3:9 do 1:5:8 (za pitanje) za molžo 1:8, vprežni voli 1:6 do 1:7:5, molzne krave 1:5:4 do 1:7, konji 1:5:5 do 1:7.

Iz tega lahko sodite na vrednost topinamburja za krmo. Konjem in goveji živini se poklada surov in razrezan, prešičem le kuhan. Od začeta se ga bo živina morda brnila, pozneje pa ga obraja. Da bi bi ta repica mleko sušila, je nesmisel. Za krave Vam jo zlasti na spomlad priporočamo, ko je za kaj boljšega že tesno. Mleka je po repici več, pa vodeno je tudi bolj. Kake škodljivosti repice niso opazovali, izvzemši redke slučaje klanja in napenjanja.

Kar pa zadeva lanene tropine (preše), je škoda zgubljevati besed radi njih. Njih velika korist ne zadeva samo množine in mastnosti mleka, ampak je tudi za zdravje živine silno važna, zlasti pri reji telet. Tudi če je treba kakega zanemarjenega konja zopet popraviti, ne najdete boljšega od lanenih tropin.

S e j m i.

Na Kranjskem:

11. marca v Senožečah.
12. " v Rakitni, Drnovem (Krško) Kotredežu, Veseligori pri Rakovniku, Radovljici (za živino) Kamniku, Turjaku in Spod. Logatcu.
13. " v Čermošnjicah.
14. " v Št. Vidu pri Vipavi.
15. " v Ložu.
16. " v Motniku.
17. " v Mengšu, Žužemberku, Loki in Št. Petru. (Notr.)
18. " v Žireh, Starem Trgu pri Poljanah.
20. " na Igu, Moravčah, Kočevji in Dvoru.
21. " v Trziču.
22. " v Grahovem.
23. " v Litiji, Polhovemgradu, Cirknici, Mirni peči.
24. " v Metliki.
25. " v Št. Jurju (Nov. kant.)
26. " v Lukovcu, Dolu, na Dolih pri Litiji.
28. " v Mokronogu.
30. " v Zagorju (na Notr.), Dovskem, Rovtah (Planinski kant.), Zdenski vasi, Kostanjevici in pri Sv. Leni (Brdski kant.)
31. " v Rovišah.
1. aprila v Loškem potoku.
2. " v Rakeku.
3. " v Bruniku, Cerkljah, Hotemažah in Št. Gothardu pri Trojani, v Zgornjem Tuhinju.
4. " v Žužemberku.
6. " na Dobrovi, Moravčah, Slapu pri Vipavi in Višnji gori.
7. " v Črnomlju.

8. aprila v Idriji.
9. " v Zatični.
10. " pri St. Gothardu. (Brd. kant.), Ložu.

Na Štajerskem:

12. marca v Št. Jurju ob južni žel.
15. " v Zdolah v Soseski Pletarje.
17. " v Mureki, Podčetrtku, na Rečici, Trbovljah in Svečini.
18. " pri Novi Štifi (na Ptujski gori) in Vidmu.
20. " pri sv. Barbari, Št. Jerneju na Tivskem, pri Barbari.
21. " Rogatcu, sv. Jederti v Pernovu blizu Zalca.
26. " na Teharjih in Dobavi.
27. " v Spodnji Kostivnici.
30. " v Sevnici (na Savi) Marnbergu.
2. aprila v Artičah, Dramlji pri Mariji Magdaleni.
3. " v Bistrici, Arnužu, Ormožu, Braslovčah in Lembergu.
4. " v Strasi pri Primožu (pri Blagovici).
6. " v Sevnici (na Dravi).
7. " v Celju, pri sv. Barbari v Vildonu, Podčetrtku, Šoštanju, Luči, Muti pri Novi Štifi (na Ptujski Gori), pri sv. Duhu v Ločah.
9. " v Jarenini (Slov. Goricih) Konjicah; Laškem in Rajhenburgu.

Na Koroškem:

12. marca v Lavamintu.
13. " v Zmintu, Oberdravberzi.
14. " Št. Jerneju.
16. " v Pliberku.
17. " v Pusarnici.
20. " v Gribeni.
25. " v Št. Lenardu.
26. " v Cobercah.
27. " v Velikovu.
30. " v Ukvah.
31. " v Gradišah.
1. aprila v Renvigi.
6. " v Trebižu.

Na Primorskem:

15. marca v Borštu (Kopr. kant.) za živino.
16. " v Gorici (8 dnij).
18. " v Tolmecu.
20. " v Komenu, Ricmanjih, Monfalkonu (2 dni), Bovcu.
25. " v Gradiški.
26., 27. in 28. marca v Ogleji.
5. aprila v Nabrežini.

Proda se do 25 polovnjakov letošnjega dobrega haložana (vina, ki je rastle v daleč okrog znanih haloških goricah na Spod. Štajerskem). Cena je liter po 17—19 krajcarjev ali 34—38 vinarjev. Na zahtevo se pošlje uzorec. Pojasnila daje „Gospodarska Zveza“ v Ljubljani.

Priporočila se: Vzemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov. Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Belo vipavsko vino, dobro, dobi se pri posestnikih v Batujah in Selu. Cena je 31—33 K hekt. Postaja drž. žel. Batuje. Pojasnila daje župnik v Batujah pošta Črniče.

Tko želi izvrstnoga naravnoga vina, istrijanca črnoga i beloga kupiti, neka se naravnost obrne na posestnika in kmeta Venceslava Križmanič v Ježenju, pošta: Tinjan, Istra, kateri se obveže za odgovarati sa pisni in na zahtev pošilja uzorce.

30.000 enoletnih dobro vkoreninjenih Riparija portalis 2 kroni sto — 10.000 Vitis rupestris 3 krone sto — 300 visokih orehovih dreves po 20—70 v. komad — 300 češpljevih drevesc po 20 v. vse fine vrste vrtnic, ameriški špargelj, sadeže od vrtnih jagod (Lasotans Noble). 50 centov rudečkaste kozje repice za kenje 20 kg 3 krone — 100 kg 10 kron ima na prodaj J. N. Koprivc v Artičah pri Brežicah, Štajersko.

Pozor! Pristnega belega, rudečega in črnega istrijanca ima naprodaj Josip Križmanič v Tinjanu pri Pazinu.

Čez 5000 ameriških ključev za suho cepljenje bi rad kupil Ivan Novak, sv. Urban pri Ptuj, Štajersko. Kdor bi jih hotel kaj prodati, mu naj naznani.

Oglas iz Istre! „Gospodarsko društvo“ v Pazinu posreduje pri kupovanju vina. Opozorujejo se na to trgovci z vinom. Društveni urad je v hiši predsednika dr. Kureliča.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah pri Kopru

ima mnogo pristnega črnega vina liter od 15 do 20 kr. in Refoska liter od 20 do 23 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Zeljno seme, pristno kašelsko, priznano najbolje se dobiva 2 dg za 40 kr. ali 80 vin., na kilo pa po 32 K pri Ignacij Mercina, Zg. Kašelj p. Zalog ali pri „Gospodarski Zvezi“ v Ljubljani.

Mož, v srednjih letih, dosednji posestnik, oženjen, z dvema odraslima hčerama, vešč in izkušen v vseh kmetijskih delih, želi službe kot majer na kakem večjem posestvu ali graščini na Spodnjem Štajerskem ali Kranjskem. Vstop 1. aprila 1903 ali tudi poprej. Ponudbe naj se blagovolijo pošiljati pod šifro: „hvaležen in zvest“ na Gospodarsko zvezo v Ljubljani.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Trgovski promet Italije in Srbije.

Utegnilo bi zanimati, kak trgovski promet imajo naši južni sosede. Navadno se čuje le o trgovskem prometu Nemčije in Rusije. Uvoz Italije povišal se je v letu 1902. nasproti letu 1901. za 55 in pol milijona lir, nje izvoz pa za blizu 98 milijonov lir. Vrednost italijanskega uvoza znašala je 1. 1902. blizu 2000 milijonov (2 milijardi) lir, vrednost izvoza pa blizu 1500 milijonov (poldrugo milijardo) lir. Vrednost srbskega uvoza bila je v letu 1902. blizu 44 milijonov frankov, ista izvoza pa 92 mil. frankov.

Obrt.

Črtice iz zgodovine mlinarstva.

(Konec)

Vrteli so te mline ali ljudje ali pa živina s pomočjo droga, ki je bil vtaknjen skozi odprtine v gorenjem kamnu. Šele neposredno pred nastopom cesarja Avgusta so napravili v Rimu prvi mlin na vodo in Vitruvij poroča, da je ta mlin ves svet občudoval, kot čudež človeškega duha. V četrtem stoletju po Kr. so bili vodni mlini v Rimu že v splošni rabi. Veliko pozneje so iznašli veterne mline. Rabiti so jih jeli okrog 11. stoletja najprej po Nemškem in še-le v 15. stoletju so jih vpeljali tudi na Holandskem, kjer so jih zelo izboljšali in splošno udomačili. Po iznajdbi vetrnih mlinov nimamo na polji mlinarstva zapisati večjega napredka.

Slednjič je zapihal od mlade, na obrtnem polju mogočno vzevele Amerike drugačen južen vetrič.

Že v začetku preteklega stoletja je stalo v Pensilvaniji in ob Misisipiju na stotine mlinov, ki so vse evropejsko mlinarstvo po svoji konstrukciji in po izvrstnih svojih izdelkih daleč prekašali. Počasi

so si te izboljšave tudi pri nas odprle vstop.

Prvi parni mlin je stekel leta 1786. na Angleškem. L. 1826. je nastal prvi mlin na paro v Franciji in kmalu potem so jeli delati enake mline po ameriških načelih po Nemškem in drugodi.

Železne valjce mesto mlinjskih kamnov je prvi v večji meri rabil Sulberger l. 1834; kdo da je iznajditelj te izboljšave, se ne da za gotovo določiti.

Najnovejši napredek so mlini z električnim pogonom, ki se v Ameriki rabijo v veliki meri, pa tudi pri nas jih ne primanjkuje. S pomočjo elektrike zamoremo namreč oddaljene vodne sile porabiti v službi obrti in kmetijstva, ki bi se jih sicer ne mogle poslužiti za naravnostni pogon.

Na ta način je zaslovel ravno naš rojak slavni Hrvat Nik. Tesla, ki je s pomočjo elektrike porabil velikanske sile niagarskega voda, ki jih cenijo na 16 milijonov konj.

Dočim je bila prvotna naloga mlinov samo ta, da spremene žito v fin prah in so morali posamezne dele ločiti konsumentje sami, vidimo, da je zboljšani okus, kakor tudi naraščajoča potreba kmalu tako vplivala na mlinarstvo, da so nastala različna mlinarska postopanja. Njihov namen je bil v prvi vrsti ta, napravljati finejše produkte, na drugi strani pa naj bi bilo blago tudi trpežno in tako narejeno, da bo odpalo od redilnih snovij zrna samo toliko, kolikor je bilo potrebno. Iz te želje je izviralo in izvira žal še dandanes navada, žito škropiti, kar so svoj čas močno priporočali, kar se je pa jelo danes v bolj poštenih mlinih že polagoma opuščati. In to po vsej pravici! Res je sicer, da se pri škropljenem žitu luščina bolje loči od močnatnega telesa in da se dobi na ta način boljša in lepša moka, a pri tem ne smemo prezreti, da je taka moka tudi bolj vlažna in

proti vnanjim škodljivim vplivom tudi manj terpežna.

Velike in mnogotere slabe posledice, ki so v zvezi s škropljenjem žita, so bile vzrok, da so si mlinarji prizadevali najti drugačnih sredstev, ki bi jim omogočila popolno ločitev močnatnega telesa od lupine in lepilnih celic, ki se drže lupine in ki dajo moki temno barvo. To prizadevanje je vodilo do onega postopanja, ki se imenuje visoko mlinarstvo. Visoko mlinarstvo obstoji v tem, da se zrno ne zdrobi z jedno operacijo, ampak da se najprej odstrani lupina, otrobi, ki se s posebnimi pripravami ločijo od olupljenega zrnja. To postopanje, t. j. odstranitev gorenje plasti, se žene naprej in se pride slednjič do belega jedrnatega gresa, ki da belo izvlečno moko (izvleček, Auszug).

Končni proizvodi visokega mlinarstva so raznovrstne moke in otrobi, razni vmesni proizvodi pa se nahajajo v trgovini kot gresi za kuho.

Drugače se ravna pri ploščnatem mlinarstvu. Tukaj se žito najprej „špiči“ t. j. odvzame se del lupine in kali, potem pa se takoj popolnoma zmelje, in prah, ki se dobi na ta način, se loči s pomočjo sit v moko in otrobe. Pri tem pa ni mogoče ločiti otrobij tako popolno od moke, kakor se to dela pri visokem mlinarstvu, zato so tudi proizvodi (produkti) ploščnatga mlinarstva slabjši od onih visokega mlinarstva.

V mlinarstvu se potrebuje veliko število najrazličnejših priprav in strojev. Žito je treba čistiti, treba ga je olupiti, zdrobiti, oz. zmleti se da na razne načine. Kako se vse to godi in katere priprave in stroji so zato potrebni, to opisati bi bilo potreba debele knjige. Mi pa smo hoteli v kratkih potezah podati površno zgodovino našega mlinarstva, kar smatramo s temi vrstami izpolnjeno.

Globovšek.

Črtice iz zgodovine pekarstva.

Kakor zgodovina človeških narodov za obče, tako se izgublja tudi prvi začetek pekarstva v sivo pradavnost in s pravljičami obdano temino. Toliko pa moremo trditi z gotovostjo, da spada narava kruha, kakor poraba raznih žit sploh za hrano v jedno poznejših dob kulturnega razvoja, kajti dokler je blodil človek razdeljen še po posameznih rodovih v samosvoje čete okoli, pobijal divjačino in lovil ribe za hrano ter kot pastir ali nomad večkrat na leto menjaval svoje bivališče, ni moglo biti še govora o rednem obdelovanju polja.

Šele ko se je človek navadil obdelovati in obsevat zemljo, šele tedaj so se ti rodovi ustanovili za stalno na enem mestu, se združili v večje občine, šele potem so postali dovzetni za višje stremljenje in težnje. Zato po pravici lahko zaznamujemo rabo žit kot temeljni kamen, na kojem stoji veličastna stavba naše omike, lahko rečemo, tudi naše krščanske omike, ki se more razvijati lepo le na temelju mirnega državlanskega življenja. Zato tudi zasluži poljedelstvo one slavo, s katerimi so ga ovenčali in ga še kinčajo razni pesniki v vezani in nevezani besedi, če tudi ta hvala po pravici ne gre mrtvi grudi sami, ampak Onemu Neskončnemu, ki vsemu živčemu vdihava življenje.

Kje da leži dežela, v kateri so jeli najprej sistematično pridelavati žito, tega ne moremo natančno določiti, močno pa govore okoliščine za osredno Azijo, odkoder se je žito razširilo po svetu. Stari trgovski Feničani so si pridobili zanj veliko zaslug. Egipet je znan kot dežela, kjer je dosegla omika že pred mnogo tisoč leti visoko stopinjo popolnosti; znan je tudi po svojem čudovitem Nilu, ki vsako leto napaja deželo s svojimi povodnji in jo tako gnoji boljše od najboljšega gnoja. Ravno v Egiptu se je tudi pridelovanje

žita dvignilo do visoke popolnosti vsled te ugodne lege, o čemur živo pričajo zgovorne priče raznih napisov in podob, pa ne samo te, ampak tudi vidni ostanki onih gorostasnih vodnih stavb za namakanje, ki so jih napravili Egipčani z namenom, da orodovitijo tudi one višje ležeče egiptovske pokrajine, do kojih Nilove povodnji same niso segale.

Egipet je bila šola za Helene (Grke), ki so se naučili v tej deželi ne samo raznih čarovnih umetnostij, ampak tudi poljedelstva, katero so zanesli v svojo balkansko domačijo.

Kekrops in Danaj sta bila menda prva učitelja kmetijstva na Grškem. Pridelovali so Grki posebno ječmen in pšenico. Od Helencev so se naučili poljedelstva Rimljani in ti so ga zanesli na svojih bojnih potih preko celega zahoda, tedaj tudi v naše kraje stare Ilirije. — Rž pa so zanesli zlasti stari Slovani ob svojem preseljevanji po celem svetu, kakor tudi ljute čete besnih Hunov.

Ne smemo pa misliti, da so jeli ljudje ob času, ko so že pridelovali žito, že tudi tečni kruh. O ne! Prvotno so uživali žito kar surovo, pozneje so je trli mej kameni, kuhali v vodi in narejali nekak močnik iz njega. Ta močnik so napravljali vedno gošči, in ga slednjič spremenili v togo testo, katero so na solncu posušili, nad ognjem pražili ali pekli med vročimi kameni; tako so dobili neko hrano, ki se je držala dalje časa. Da ločijo lupino od moke, so zrnje pred trenjem v kamnih ali možnarjih, navadno pražili, pri tem se je lupina navadno odločila in s sitom odstranila. Tedanji hlebec ni imel sedanje lepe visoke oblike, ker je bil napravljen brez drožja in zato testo ni moglo vzhajati, radi česar je ostalo čisto nizko, podobno mlincem ali gibanicam; Grki so pekli največ ječmenovega kruha in ga pri uživanji namakali in mehčali z vodo.

Poleg tega opresnega kruha so pa vendar poznali že tudi neopresni kruh, ki so ga pekli Grki in Rimljani skoro izključno iz pšenične moke.

Da so ljudstva že davno poznala umetno kipenje testa, razvidimo tudi iz onega mesta v sv. pismu, ki pripoveduje, da Izraelci pri svojem izhodu iz Egipta niso imeli več časa napraviti si kvasenega (neopresnega) kruha, za katerega je potreba več časa, da se napravi.

Zanimiv je način, po katerem so si napravljali Grki in Rimljani kvasno testo, ki provzroča kipenje (vzhajanje). Napravljali so si iz otrobov in kipečega mošta, v kojem je vedno mnogo živečih kvasnih stanic, nekak močnik in ga posušili na solncu. V tem stanu so ga lahko hranili skozi celo leto; rabili so kvas tako, da so ga nekoliko omehčali v vodi, razdelili in potem vgnatli v moko.

Posebno v Atenah so napravo kruha zelo izboljšali in iz pekarstva naredili fino umetnost. Hlebce in kruhke so pekli iz pšenične in ječmenove moke ter jim dajali okroglo obliko. Navadno so delali tako velike hlebčke, da je zadoštoval vsak za potrebo enega človeka na dan. Poleg tega kruha za vsakdanjo potrebo (dunajski „čevljarski hlebček“) so pa pekli tudi finejše pecivo, takozvani alexandrijski kruh, kateremu so pri mešavali olje, vino, mleko in tudi poper in ki je imel zaradi svojega prijetnega okusa tedaj svetoven glas. Tudi pekarstvo samo se je v Atenah zelo izpopolnilo; rabili so različne priprave za peko, priproste peči, železno ali prsteno posodo, mnogokrat so pa tudi na čisto enostaven način testo pražili kar v vroči žrjavici. V kakšni časti pa je bila pri njih umetnost pekarstva, je razvidno že iz tega, da so pripisovali njeno iznajdbo maliku Dionizu, na kojega praznik so v slovesnem sprevodu postavljali velike ogledne kruhe.

Grki so naučili pekarstva Rimljane, svoje poznejše premagalce. Toda šele l. 170. pred Kristusom so v Rimu splošno rabili krušne peči, katerih je bilo za časa Avgusta čez 300. Ravno v tem času so postavili prvi mlin na vodo, ki so ga občudovali kot pravi čudež sveta. Ob času, ko je jela pojemati žilavost in moč rimska, ko se je jela vedno bolj šopiriti nasladnost in gizdavost med rimskim ljudstvom, ob tem času se je tudi pekarstvo dvignilo v tem smislu, da so izdelovali veliko množino finega peciva, ki pa ni veljalo toliko kot živež ampak bolj kot sladkarija. Latinska beseda za kruh, namreč „panis“ se baje izvaja od malika Pana, ki so ga v Rimu častili kot iznajditelja pekarstva. Prvotna naprava kruha ni bila posebna obrt, ampak se je ob enem trlo žito in napravljal kruh; obojno to težavno delo je bilo naloženo sužnikom, — ki so veljali paganskem Rimcem toliko kot „živina, ki zna govoriti“, — potem pa ženam, ki so stale le neznatno višje nego sužnji.

Priprave, s katerimi so mleli, oziroma trli žito, so bile silno priproste. Dva plošnata kamna, ali pa en kamen piskrčasto izvotljen, v katerem so sukali kamnito klado, je služil za tedanji mlin. Popolnejši so že mlini, ki so jih rabili zasuti Pompejci in katerih so mnogo izkopali popolnoma dobro ohranjenih. Tak mlin je bil sestavljen najpreje iz nepremakljivega stožčastega kamena, na koji se je dal povezniti drug tudi stožčasto izvotljen kamen. Obseg teh dveh kamnov je bil tak, da se plašča nista popolnoma dotikala, ampak je bilo mej njima malo prostora, ako se je zasukal gorenji premični kamen. To je bilo mogoče na ta način, da je bila vdelana vrhu gorenjega votlega kamna v najožjem delu kovinasta prečka, v kateri se je sukal vrhnji kamen na zatiču, ki je bil vdelan v špico spodnjega kamna. Gornji

kamen je imel zgoraj lijakasto odprtino, v to se je sipalo zrnje in kamen sukal s človeško močjo; zrnje je prišlo med obe ploskvi in se je strlo tu v prah, ki je bil finejši ali grobejši, kakor sta bili ploskvi manj ali bolj narazen. S siti so potem ločevali razne fine močnate dele narazen in že stari pisec Plinij razločuje najfinejšo moko (silipo ali flos farinae, to je cvet moke), dalje srednjo moko (farina), slabejšo moko (farina secundaria) in otrobi (furfur).

Čim bolj se je razvijala omika, toliko večjega pomena je postajalo tudi pekarstvo, ker je kruh glavna hrana človeštva, zlasti manj premožnega. Skoro povsodi vidimo, da so se prevrati, upori in podobne komedije pričele pred pekrovskimi prodajalnami, ker je ne-

zadovoljno in sestradano ljudstvo pričenjalo rabuko s tem, da si je samo jemalo kruha, ki si ga ni moglo pridobiti poštenim potom vsled odiranja, visokih davkov itd. Zato ni čudno, da so oblasti pekarsko obrt vedno posebno nadzirale in določevale težo kruha, nujno peko in razne druge naredbe, pa tudi strogo, časih nevsmiljeno kaznovale prestopnike svojih določil.

Da-li so oblasti vselej dosegale svoj namen, ne bomo ravno trdili. Gotovo pa je grozovito neumna trditev malega števila onih, ki pravijo: „Pravo ravnotežje je samo tedaj mogoče, kadar ni nikjer nobenih ovir in plank, prosta konkurenca in tekmovanje v obrti je dobiček za konsumenta in za producenta“; ta trditev ne na-

haja svojega prokletsva samo nad grobovi brezštevilnih propalih mahlj obrtnikov, ki so postali žrtve brezupnega boja proste konkurence ampak zasmehljivo se ji reže nasproti tudi malodane drobno-gledno majhne žemljčke, ki jih peko večkrat peki po večjih mestih, po katerih ljudstvo strada. O, gotovo bi res ne bilo napakno, ko bi zopet privlekli na dan ono „železno devico“, ki je svoje dni menda v Norimberku objemala one mojstre, pri katerih kruhu so našli premajhno vago. Če ne za družega, bi bila vsaj za strašilo in spomin, kako je sovražil srednji vek — odiranje in krivico, ki se prizadeva nižjemu ljudstvu.

ZADRUGA

Zadružništvo — gola sleparija?

Ne poznam z lepa gibanja, prikazni v gospodarskem življenji našega naroda, ki bi bila v zadnjem desetletji tako napredovala, kakor nastanek registrovanih zadrug.

Kamorkoli se ozremo, vidimo nastajati zadruge, ki služijo človekoljubnim namenom ali trgovskemu izkoriščanju kake obrti, in sicer do mala brez izjeme z dobrim uspehom za vse udeležence, seveda le pod pogojem, da ima zadruza dobro vodstvo in da obdrži svoj namen vedno pred očmi.

Kako more tedaj kedo do tega priti, da hoče to kmečkemu srcu, pa tudi — dostikrat smo vže poskusili — kmečkemu žepu tako prijetno zadružniško idejo kar na kratkomalo poteptati, ko piše:

„Povedali smo, da ga ni drugega sredstva kmetovalcu pomagati, kakor samopomoč, ki naj obstoji v tem, da se naš kmetovalec

vzdrami in prične tako kmetovati, da se mu bo delo izplačalo.

Prepričani smo — piše nadalje — da naša izvajanja marsikomu niso bila všeč, a drugim so se zdela pretirana. Všeč niso bila tistim, ki rabijo kmeta za svoje namene in ga zanje morejo pridobiti le z lepimi obljubami. Če pa kmetovalec bere take razprave in prične premišljati o njih, potem seveda ne bo veliko več dal na lepe obljube, ker jih kmalu spozna za gole sleparije . . .“?

Verujte mi, dragi stanovski tovariši kmetje, ko sem bral te besede, jel sem premišljati o samopomoči ter nje vrednosti. In tako sem prišel do sklepa, da je nam kmetom zadružništvo potrebno, kot ribi voda, da se torej pisec, ki hoče, da si kmet samo z izpopolnjenjem kmetovanja pomaga, zelo moti. Glejte, imam soseda, ki redi 3 do 4 kravice dobrega plemena. Ni še dolgo, ko ni skoro nič dobil za mleko. Prišli so pa ti nesrečni za-

drugarji, napravili mlekarino (pravijo pa, da to še ni poslednja ustanovitev v našem kraju) in zdaj dobiva sosed po 43 do 50 gl. ali 86 do 100 K na mesec. Potem se mi pa čudite, če hočete, ako trdim, da je zadružništvo nam kmetom prepotrebno.

Tega ne bom dokazoval na dolgo in široko, ker bi primanjkovalo prostora, pač pa ne bo odveč, ako podam tu nekoliko splošnih opazk o zadružništvu.

Ko je bila l. 1873. sklenjena zadružna postava in tako zadruzi dan trden postaven temelj, so od začetka bile skoro samo hranilnice in posojilnice, ki so se okoristile na podlagi te ustanove. Nastalo je veliko kreditnih zavodov kot vpisanih zadrug z neomejenim poroštvom svojih udov, da bi si pridobili več zaupanja, da bi mogli svojim upnikom dati kar največjo varnost in da bi tako oskrbeli svojim udom za njihovo obrt potrebni drobiž pod najugodnejšimi pogoji ter tako zamašili žrelo hu-

demu oderuštvi, ki je takrat zahtevalo ogromnih žrtev.

Dalje se je razširilo združno gibanje na razne obrti, zlasti na one, ki v gosto naseljenih obrtnih krajih preskrbujejo delavstvo z najpotrebnejšimi živili. Lahko bi našli še veliko drugih podobnih društev, ko bi imeli prostor in čas in pa namen o tem razpravljati na dolgo, česar pa vsega ni.

Zadruga, ki nas kmetovalce pred vsem zanima, „kmetijska zadruga“, se je primeroma bolj pozno rodila, in če jih nismo imeli takoj po l. 1873., je bil vzrok tega najbrže to, da jih še ni bilo tako zelo potreba.

V onih letih, ko je kmetijstvo še cvetelo ter dajalo visoke dohodke pri dobrih letinah in dobrih cenah, ni bilo treba gospodarju še toliko premišljati, kako bi povzdignil rento (dohodek) svojega gospodarstva. Odkar pa so se časi poslabšali, odkar je tuja konkurenca vedno večja, odkar gromadijo železnice in parniki kmetijske pridelke iz najoddaljenih kotov zemlje, jih iz vseh svetovnih delov privlačajo na evropski trg, od tega časa je kmet prisiljen, da premišljuje o potih in sredstvih, kako bi zvišal svojo žetev in jo bolje spravil v denar.

Tudi mi smo torej za kmečko samopomoč, a ta ima dva ročaja: izboljšanje žetve z umnim kmetovanjem je prvi, drugi, če ne bolj, vsaj toliko važen pa je: ne prodajati svojega težkega znoja za vsako ceno, ampak za dobro, primerno ceno. Nekateri obirajo vedno prvo zahtevo, mi smatramo za bistvena dela naše samopomoči prvo in drugo zahtevo.

Veliki posestnik, ki je imel dovolj denarja v roki, si je lahko pomagal, trda pa je pela srednjemu in malemu gospodarju, ki je velikokrat gospodaril s tujim denarjem ter si velikokrat ni mogel

preskrbeti najpotrebnejših sredstev za gospodarstvo, še menj pa prodati svoje pridelke po njihovi resnični vrednosti.

Od poklicane strani so sicer korist kmetijskih zadrug vedno in vedno povdarjali, a stvar je šla le počasi naprej. Težko je bilo prepričati kmeta o njihovi koristi, in lahko rečem, šele beda zadnjih let je dozorela v naših vrstah življene gibanje, ki se utegne v najkrajšem času neslišano razširiti.

Največji nasprotniki tega stremjenja so v mnogih krajih postali njegovi najgorečnejši pristaši in predboritelji, ko so spoznali njegovo blagonosnost in na tisoče je v posameznih državah kmetijskih zadrug. Ker je v zadnjem času posebno dežela sv. Leopolda (Nižja Avstrija) vzbudila tudi pri nas resnično občudovanje, zato naj omenim, da je v Avstriji pod Anižo čez petsto Rajfeisenovih posojilnic, dvajset velikih skladišč deluje, mlinarske, sadjarske, vinarske zadruge, lesna zadruga, kovinska, črevljarska, krojaška i. dr. zadruge. Vse to v eni majhni deželi!

Da se v zadrugah združuje pred vsem manjša kmečka posest, se da s tem razlagati, da ta njihovo potrebo najbolj občuti in ker je prišla do prepričanja, da je marsikaj, kar je posamniku nemogoče, vsem skupaj pa prav lahko. To je tudi temeljna misel, iz koje nastane vsaka zadruga; vse, ki pristopijo kaki zadrugi, mora navduševati in prešinjati ta misel, da hočejo in morejo skupno nekaj doseči, kar posameznim ni bilo mogoče.

Ako se te misli vsi kmetje prav resnobno zavedajo, potem je do ustanovitve zadruge le še en korak. Vsakdo, ki mu je torej blagor kmetijstva v resnici pri srcu, bi moral porabiti sleherno priliko, da privede kmeta do tega prepričanja, ali ga v njem utrdi,

da more v zvezi s svojimi sostanovniki i pri nakupu i pri prodaji doseči ugodnosti, do katerih sam nikoli ne pride.

Če sam ne moreš biti celota, kot krepek človek si lahko do brota, tako kličemo vsem kmetovalcem, prenesite ta stih v resnično življenje, v prakso, združite se v zadruge in mnogo Vam bo mogočega, česar sedaj ne premorete.

O vi vsi, ki ste si postavili za nalogo življenja delovati povsodi za ustanovljanje kmetijskih zadrug, kjer se le ponudi prilika za to, o bodite prepričani, da služite dobremu delu, hvalevredni stvari, posebno manjšemu kmetijstvu, ki mu hočete izboljšati njegove dohodke in tako povzdigniti blagostan celega slovenskega naroda ter vpeljati zopet zadovoljnost v one kroge, ki so bili včasih obupali, da bi jih mogle pridne roke prerediti še na lastni grudi. Ko bodo ti krogi zedinjeni v zadrugah, jim bo šlo zopet bolje, prišli bodo do veselega dela, zacvelo bo i kmetijstvo i od njega odvisne obrti, kajti še vedno resničen je stari pregovor „Če cvenka ima kmet, ima ga celi svet“.

Zakon o obligatorični reviziji zadrug,

na kojega že toliko let nestrpno čakamo, se je v državnem zboru vendar rešil in sicer tako, kakor je zahtevala gosposka zbornica.

Ker se ni bati, da bi naletel na kake ovire, smemo upati, da postane v kratkem pravoveljaven, in takrat bomo o njem več pisali.

Semena.

Naznanjamo, da imamo v zalogi semena vsake vrste, travna, deteljna itd., in ista že razpošiljamo.

Zadružna prodaja zrnja na Nemškem.

V l. 1901. prodalo se je na Nemškem zadružnim potom okoli 7 milijonov centov zrnja v vrednosti 55,000.000 mark.

Zadružna pivovarna

V Ludicah na Češkem snuje se zadružna pivovarna.

Pristojbinske olajšave pri posojilih na občine, okraje, dežele in druge avtonomne oblasti.

Mnogokrat se pripeti, da rabijo občine za javne stavbe n. pr. za gradenje cest, kanalizacijo, vodovode, stavbe šol itd. posojila.

Taka posojila dajejo tudi naše posojilnice, ker to ne nasprotuje pravilom.

Dolžna pisma, dolžne pogodbe, pobotnice itd. glede teh posojil so v smislu postave z dne 25. marca 1902 št. 70 koleka proste, le, da mora dotična občina itd. pri c. kr. dež. finančnem ravnateljstvu za to zaprositi.

K praksi davčnega zakona.

Pridobninski davek in zadruga.

V davčnem zakonu z dne 25. oktobra 1896. d. z. št. 220 najdemo za gospodarske zadruga marsikje davčne olajšave.

Te olajšave naj bi koristile srednjim in malim posestnikom, ki so v zadrugah — to je namen zakona.

One zadruga, kojih poslovanje je omejeno le na člane — in to so vse naše zadruga, so pridobninskega davka popolnoma proste, če ne presega najden čisti dobiček 600 kron.

Kedaj pa preseza čisti dobiček 600 K?

Navesti hočemo dva slučaja:

Zadruga v P. bavi se le z mlekarstvom in omejuje svoje poslovanje na svoje člane. Ker nima namena, delati z velikim dobičkom, plačevala je članom za mleko dobre cene in je izkazala koncem leta čisti dobiček v znesku 136 kron 17 v. reci ensto trideset šest kron 17 vin.; — davčna oblast ji je na to predpisala pridobninski davek v znesku 3244 K 81 v. reci: Tri tisoč dvesto štirideset štiri

krona 81 vin. — priračunila je namreč čistemu dobičku stroške za mlekarsko poslopje in za mlekarsko opravilo. Seveda je c. kr. finančno ministerstvo priznalo, da je tak predpis davka nezakonit.

Neka druga mlekarna izkazala je za prvo poslovno leto 129 K 83 v. čistega dobička; no, davčna oblast je povišala ta dobiček tako, da je pripisala dobičku znesek po 220.000 K — kojega je mlekarna izdala za mlekarske stroje, posode in drugo opravilo — in predpisala pridobninski davek v znesku 6348 kron.

Tudi v tem slučaju morala se je iskati pomoč pri c. kr. finančnem ministerstvu — in se je seveda tudi našla.

Koliko takih slučajev se pa pri- godi, a se ne zvejo, ker dotične zadruga sicer tarnajo, a predpisani davek brez ugovora plačajo — in se s tem same oškodujejo.

Dolžnost vsake zadruga je, da plača davek, a samo toliko, kolikor ga po postavi mora; da se obvaruje preplačil na podlagi prevelikih davčnih odmer, je potrebno, da vsaka zadruga v vseh davčnih zadevah pri „Gospodarski Zvezi“ povpraša.

Berite list in ga ohranite!

Mi ne izdajamo lista za to, da bi se rabil za zavijanje klobas, špeha, sladkorja itd. in tudi ne zato, da bi ležal nerazrezan na kaki zaprašeni omari, temveč ga izdajamo, da ga naši člani berejo in kar berejo, tudi upoštevajo.

Na to opozarjamo posebno vse naše zadruga.

Mesečni izkazi.

Ne najdemo pravega izraza za postopanje nekaterih naših članic, že trikrat smo prosili in pozivali, da se nam vpošljejo mesečni izkazi; poslali smo tiskovine. In danes nam še manjka mnogo izkazov za januar — in seveda tudi za februar.

Mi rabimo izkaze; članicam provzročajo le malo dela, pozivamo torej še enkrat vse one članice, ki so z izkazi zaostale, da nam je vsaj do 20. marca t. l. določljive.

Pozor!

Pozivamo opetovano vse članice, da nam takoj po občnem zboru vpošljejo 2 izvoda računskega zaključka.

Centralna blagajna.

Kakor znano, uredili smo centralno blagajno po naročilu c. kr. poljedeljskega ministerstva in je njen namen denarna sporavnava, ki se vrši, da pojedini zavodi vse svoje odvišne denarje nalagajo na tekoči račun, jih v času porabe zopet vzdignejo in v potrebi tudi takoj kredit dobijo.

Priznati moramo, da so se naši zavodi jako hitro privadili na centralno blagajno, ki se jim je priljubila že radi tega, ker deluje hitro, brez posebnih stroškov in brez posebnih pisarij.

Zahtevamo, kar moramo zahtevati, da se ravna po članice po naših navodilih, a naše članice lahko zahtevajo, da brez ovir in točno vstrežamo njihovim naročilom.

Povdarjamo tu glavna navodila: Vsako naročilo denarja, bodi si, da ima dotični zavod denar naložen in ga naroča s te svoje vloge, bodi si, da rabi kredit, pošlje se nam po zeleni dopisnici. Zelena dopisnica naj se natančno izpolni — ime zavoda, datum, zadnja pošta, zahtevana svota v števkih in besedah — pravilni podpis firme (štamplja, podpis načelnika in enega odbor- nika).

Le na taka naročila se moremo ozirati — — — na posebne dopise itd. se ne moremo. Naročilo naj se nam pošlje pravočasno, ne prepozno in z ozirom na zaobrestovanje tudi ne prezgodaj.

Vpoštevajo naj se poštna razmere. Denar odpravimo takoj, ko naročilo sprejmemo in sicer še isti dan, če dobimo naročilo pred poldnem, sicer pa drugi dan.

To je jako važno, posebno še opozarjamo na to one zavode, ki

imajo le vsak teden in še redkeje uradni dan, — — če je ugodna poštna zveza — je najbolje, da vsaki uradni dan svojo gotovino nam odpošljejo — potem pa spet pošljejo pravočasno naročilo, da dobijo za prihodnji uradni dan denar. — Denar se jim zaobrestuje, njim v dobiček — in se ni treba bati tatov, roparjev itd.

Ko se nam denar odpošlje, se nam radi kontrole to naznani po modri dopisnici.

Kakor hitro se pa dobi pri nas naročeni denar, naj se nam takoj prejem potrdi po pravilno izpolnjeni rumeni dopisnici. Drugega potrdila ni treba.

Mi potrjujemo denarne prejemke v „Narodnem Gospodarju“ in pri vsakem znesku v oklepaju označimo pričetek obrestovanja.

Nikakor ni potrebno, da bi se pojedine številke lista radi tega devale v blagajno in se porabljale kot priloge računa.

List se naj spravi in koncem leta veže.

V blagajno se pa dajo potrdila pošte in na ta potrdila se naj zapiše tudi številka lista, v kojoj je prejem potrjen ter dan zaobrestovanja.

Vrh tega pa dobi vsaki zavod koncem junija in koncem leta od nas natančen kontni izvleček, ki bo služil jako dobro kot priloga.

Kakor znano, zaobrestujemo vloge v tekočem računu s $4\frac{1}{2}\%$ od dneva vložitve do dneva vzdiga in pripisujemo obresti poluletno.

Kredit pa dajemo na 5% obresti in sicer od dneva izplačila do dneva povračila.

Da se doseže namen centralne blagajne popolnoma, smejo naše članice nalagati svoj odvišen denar le pri nas in le pri nas jemati kredit, to zahteva zadružna disciplina, in mi smo prepričani, da je ni med našimi članicami, ki bi hotela kršiti to disciplino.

Nekatere naše članice so še pred ustanovitvijo centralne bla-

gajne naložile denar pri drugih zavodih; pozivamo jih, da stvar vredijo in potrebno vkrenejo, da se denar naloži pri nas.

Nekatere naše članice so pred ustanovitvijo centralne blagajne rabile kredit in so ga dobile pri drugih zavodih v obliki izposojil ali pa tudi vlog.

Te članice pozivamo, da nam, če še niso, vse take svoje dolgove naznani in odredijo, da dotične dolgove prevzamemo.

V zanaprej se seveda denar ne nalaga več pri drugih zavodih in se tudi ne išče drugod kredita — zato je centralna blagajna.

Podlistek.

Občni zbor.
(Nadaljevanje.)

Načelnik je vstal, kar se ni pri nobenem občnem zboru zgodilo, odprl je usta in spet zaprl, brez da bi prišla kaka besedica ž njega; to se je ponavljalo. Oziral se je okrog sebe, kakor da bi mu česar manjkalo.

Revizor se je med tem zagledal — menda nehote ali pa hote v Urha Ocepka in njegovega soseda Slivarjevega Miška. Gledal ju je, kar jima pa ni bilo po godu; po obrazih se jima je razlila rudečica, pogled jima je silil pod mizo.

Načelnik je pa molčal in gledal krog sebe.

Revizor ga je rešil:

„Popolnoma prav ima gospod načelnik, da ne prične, ker vé, da nekaj manjka.“

Pregled

denarnega prometa „Centralne blagajne“ za mesec februar 1903.

Predmet	Vloge				Kredit				Denarni promet
	vloženo		vzdignjeno		izplačano		povrnjeno		
	K	h	K	h	K	h	K	h	
Stanje 31. januarja 1903	1,544.609	76	—	—	2,379.983	41	—	—	4,953.775.39
V mes. februarju 1903	169.621	07	111.733	—	97.848	04	40.991	25	
Skupaj . . .	1,714.230	83	—	—	2,477.831	45	—	—	
Po odbitku	111.733	—	—	—	40.991	25	—	—	
Stanje 28. febr. 1903	1,602.497	83	—	—	2,436.840	20	—	—	

Bilance.

Hranilnica in posojilnica na Češnjici,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za četrto upravno leto 1902.

Člani: koncem l. 1901 98; v letu 1902 pristopilo 29; koncem leta 1902 127.
Deleži: začetkom leta K 196; v l. 1902 vplačano K 58, koncem l. 1902 K 254,
odpovedano: 1 delež.

Denarni promet: K 176.832.02.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Posojila	143.178	38	Deleži	254	—
Naložen denar	7.344	56	Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	152.350	72
Inventar premični	317	77	Predplačane obresti posojil	50	82
Zaostale obresti posojil	582	40	Neizterljivo posojilo	51	88
Gotovina 31. decembra 1902	3.254	37	Rezervni zaklad	1.046	29
			Čisti dobiček	923	67
	154.677	48		154.677	48

Hranilnica in posojilnica v Črničah,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za četrto upravno leto 1902.

Člani: v letu 1902 pristopilo 24, izstopila 2; koncem leta 1902 216, s vplačanimi deleži K 432, odpovedano 0.

Denarni promet: K 108.368.74.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Inventar	225	—	Deleži	432	—
Posojila	65.408	—	Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	81.481	95
Zaostale obresti	421	01	Predplačane obresti od posojil	81	79
Naložen denar pri drugih zavodih	16.805	75	Rezervni zaklad	1.076	17
Obresti od naloženega denarja	544	98	Čisti dobiček	680	68
Gotovina 31. decembra 1902	347	86			
	83.752	60		83.752	60

Hranilnica in posojilnica v Gornjem Tuhinju,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za šesto upravno leto 1902.

Člani: koncem l. 1902 145.

Deleži: koncem l. 1901 K 314, v l. 1902 vplačano 22 K, odpadlo 34 K, koncem l. 1902 K 302, odpovedano: 3 deleži.

Denarni promet: K 179.980.53.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Posojila	70.202	14	Deleži	302	—
Naložen denar	42.425	56	Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	113.185	39
Inventar premični	110	—	Predplačane obresti posojil	479	78
Zaostale obresti posojil	814	42	Rezervni zaklad	935	69
Vrednost posestva	240	67		202	36
Delež pri Ljudski pos.	4	—			
Gotovina konec leta 1902	1.308	43			
	115.105	22		115.105	22

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za peto upravno leto 1902.

Člani: koncem leta 1901 847; v letu 1902 pristopilo 179; izstopilo 206, koncem l. 1902 820 s vplačanimi deleži K 52.446.80, odpovedano: 0.

Denarni promet: K 579.547.07.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Saldo blagajne	2.080	17	Račun zadrugnih deležev	52.446	80
Račun inventarja	363	30	" Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	205.828	35
" tiskovin	66	72	" odbresti predplačanih	347	04
" knjig in kolekov	45	—	" rezervnega zaklada	715	—
" c. kr. poštne hranilnice	218	84	" jubilejnega zaklada	98	78
" tekoči	10.835	89	" zaklada za slučaj izgube	828	58
" Gosp. zveze glavni del	1.000	—	" zak. za obr. zadr. del.	4.636	55
" posojil pri društvenikih	252.036	87	" uprav. stroškov neizpl.	30	—
" zaostalih obrestij	760	46	" davkov in doklad	137	86
			" dob. in izgube: dobiček	2.338	29
	267.407	25		267.407	25

„Vsi sklepi občnega zbora se morajo zapisati v posebno knjigo, tako pravi zakon, — torej še nam manjka zapisnikarja — in gospod načelnik si ga zbira.“

Traven si je oddahnil; hvaležno je pogledal revizorja in rekel: „Pa ne vem, kdo bi naj bil zapisnikar — naš tajnik, gospod učitelj, ni tukaj, ker je moral k učiteljskemu zborovanju — drugi pa nimamo lepe pisave.“

„Zakon nikjer ne pravi, da mora zapisnikar lepo pisati, če pa res ne veste, koga čete določiti, bom pa jaz za Vas, tam le tisti mož, na koncu mize naj bo zapisnikar!“

Revizor kazal je na Urha Ocepka.

„Per moj kokoš — jaz ne bom — ne znam celo nič pisati.“

Tu bi morali viditi Urha Ocepka ko je to rekel, delal je neumen obraz — malo jezen ob enem — človek bi mu verjel, da ne zna niti do pet šteti, kaj še pisati.

A lagal je, grozno grdo lagal; vsi smo vedeli, da je bil celo v latinskih šolah — nekje v drugem razredu se je na nekem starem jeziku — baje latinskem — spodtaknil — in ni več vstal; prišel je domov, oče ga je parkrat pošteno nakuril in mu s tem zbil vse spomine na latinski jezik z glave; Urh začel je spet, krave pasti, orati, postal je kmet, kakor smo mi, a pisave ni pozabil, če še tako grdo laže.

„Urh naj bo le zapisnikar!“ spregovoril je Traven.

„In da ne bo prehudo to njegovo delo, sestavim in spišem mu jaz današnji zapisnik — samo podpisal ga bo“ — je dostavil revizor.

Urh Ocepek je sprevidel, da mu nič ne pomaga, grdo je pogledal in sunil Slivarjevega Miška, češ — „naju že imajo“. (Se nadaljuje.)

Denarni promet.

Na tekoči račun so nam poslali sledeči zavodi:

Naklo, hran. in pos. (26. 2.) K 200.—
 Rob, " " " 1600.—
 Marnberg, posojilnica " " 12000.—
 Planina, hran. in pos. " " 1400.—
 Idrija, ljudska posoj. " " 1500.—
 Št. Jurij pri Kranju, hran. in posojilnica (27. 2.) " 1000.—

Zagradec, hr. in pos. (27. 2.)	K 2400.—
Domžale, " " " (28. 2.)	" 2000.—
Srednjav., " " " " "	" 2800.—
Sorica, " " " " "	" 457.49
Trebelno, " " " " "	" 1000.—
Kandija, " " " " "	" 2000.—
Planina, " " " " "	" 1500.—
Jesenice, " " " " "	" 6000.—
Št. Ilj pod Turjakom, po- sojilnica (28. 2.)	" 2000.—
Leskova, hr. in pos. (1. 3.)	" 1000.—
Šmarje, " " " (3. 3.)	" 1600.—
Naklo, " " " " "	" 400.—
Stara loka, " " " " "	" 3000.—
Tomišelj, " " " " "	" 5000.—
Kanal, okr. posojiln. (4. 3.)	" 3500.—
Srednjavas, hr. in pos. " "	" 1800.—
Tržič, " " " " "	" 600.—
" " " " "	" 3047.88
Višnjagora, " " " (6. 3.)	" 8000.—
Zagradec, " " " " "	" 1400.—
Tržič, " " " " "	" 600.—
Rob, " " " " "	" 3000.—
Stara loka, " " " " "	" 3000.—
Rove, " " " " "	" 2000.—
Sv. Križ, " " " " "	" 3000.—
Jesenice, " " " " "	" 3000.—
Št. Peter " " " " "	" 3000.—
Črni vrh " " " " "	" 1500.—
Vipava " " " (7. 3.)	" 2950.84
Struge, " " " " "	" 400.—
Kandija, " " " " "	" 8000.—
Sorica, " " " " "	" 600.—
Srednjavas, " " " " "	" 1200.—
Frankolovo, " " " " "	" 1000.—
Št. Jurij ob j. ž., hranilnica in posojilnica (8. 3.)	" 5000.—
Polhovgradec, hranilnica in posojilnica (8. 3.)	" 1600.—
Rove, hr. in pos. (8. 3.)	" 800.—
Vrhnika, " " " " "	" 2000.—
Starigrad, " " " " "	" 4500.—
" " " " "	" 2500.—
Trebelno, " " " " "	" 1000.—

VABILO na

II. redni občni zbor

kmetijskega društva v Velikih Laščah,
reg. zadruga z omejeno zavezo,
kateri se bo vršil dne 5. aprila 1903 ob
3. uri popoldne v zadružnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. " nadzorstva.
3. Predložitev in potrjenje računa za leto 1902.
4. Dopolnilna volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

K obilni vdeležbi vljudno vabi
Odbor.

Posojilnica v Sv. Križu pri Kostanjevici,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za četrto upravno leto 1902.

Člani: začetkom leta 422; v l. 1902 pristopilo 199, izstopilo 46; koncem l. 575.

Deleži: začetkom leta K 4.972; v letu 1902 vplačano K 2.388, izplačano K 552;
koncem leta 1902 K 6.808, odpovedano: 46 deležev.

Denarni promet: K 199.667.91.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Posojila	123.900	57	Deleži	6.808	—
Naložen denar	1.040	—	Hranilne vloge s kapitalizova- nimi obrestmi	123.779	22
Inventar premični	292	19	Predplačane obresti posojil	1.598	94
Zaostale obresti posojil	68	52	Rezervni zaklad	1.832	46
Gotovina 31. decembra 1902	9.830	83	Čisti dobiček	1.113	49
	135.132	11		135.132	11

Kmetijsko društvo v Metliki,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za peto upravno leto 1902.

Člani: v l. 1902 pristopilo 20, izstopilo 7; koncem l. 1902 411 s vplačani
deleži K 7.802; odpovedano 0.

Denarni promet: K 137.204.02.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Vrednost blaga	29.540	—	Deleži	7.802	—
Terjatve na blagu pri zadruž- nikih	6.000	—	Neizplačane obresti deležev	1.028	63
Terjatve na blagu pri neza- družnikih	57	52	Izposojila	18.000	—
Vrednost inventarja	551	—	Dolg na blagu nezadružnikom	7.943	47
Delež „Gospodarski zvezi“	200	—	Rezervni zaklad	1.830	04
Gotovina konec leta 1902	448	32	Obresti rezervnega zaklada	82	35
	36.796	84	Čisti dobiček	110	35
				36.796	84

Kmetijskega društva v Ribnici,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za peto upravno leto 1902.

Člani: v l. 1902 pristopil 1, izstopilo 2; koncem l. 1902 286 s vplačanimi deleži
K 8.362, odpovedano: 37.

Denarni promet: K 122.728.16.

Imetje (Aktiva)	K	h	Izguba (Pasiva)	K	h
Nal. denar pri družih zavodih (deleži)	200	—	Deleži	8.362	—
Vrednost blaga	28.380	48	Neizplačane obresti deležev	618	10
Terjatve na blagu pri zadruž- nikih	4.093	65	Izposojila	34.700	—
Vrednost inventarja	757	63	Dolg na blagu nezadružnikom	11.776	—
Vrednost hiše	22.197	37	Dolg na obresti od izposojil	430	—
Delež pri hranilnici in posoj- predplačana najemščina	120	—	Čisti dobiček	1.042	42
Izguba iz l. 1902	931	31			
Gotovina 31. decembra 1902	238	08			
	56.928	52		56.928	52

VABILO

na

OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Leskovcu pri Krškem, registrovane zadruge z neom. zavezo,

ki se bo vršil dne 29. marca 1903. v župnišču ob 3. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje račun. zaključka za l. 1902.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Načelstvo.

VABILO

na

VII. redni občni zbor

„Hran. in pos. v Stari loki“,
registrovane zadruge z neom. zavezo,

kateri se bo vršil dne 22. marca t. l. ob 3. uri popoldne v ondotni kaplaniji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. „ nadzorstva.
3. Odobritev letnega računa.
4. Volitev načelstva.
5. „ nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Nj. svetost papež Leon XIII.

sporočili so po svojem zdravniku prof. dr. Laponiju gospodu lekarnarju Gabr. Piccoliju v Ljubljani pristrčno zahvalo za doposlane jim stekleničice

tinkture za želodec

in imenovali „Dvor. založnikom Nj. svetosti“.

Imenovani zdravnik ter tudi mnogi drugi sloviti profesorji in doktorji priporočajo boleham G. Piccolijevo

želodčno tinkturo

katera krepi želodec, pospešuje slast, pospešuje prebav-
ljanje in telesno odprje.

Naročila vsprejema proti povzetju in točno izvršuje G. Piccoli, lekarnar „pri angelju“ v Ljubljani, na Dunajski cesti. Tinkture za želodec pošilja izdelovatelj v škatljah po 12 in več stekleničic. — Poštino mora plačati p. n. naročnik.

„Gospodarska Zveza“

v Ljubljani, Gradišče št. 1

naznanja, svojim udom, da ima vedno v zalogi vsa potrebna **umetna gnojila**, kakor **Tomaževo žlindro**, **kalijevo sol**, **solitar**, **superfosfat** (koščeno moko) in **Barthel-ovo klajno apno**.

Naročila se točno izvršujejo!

== Spretni zastopniki se povsod iščejo! ==

Svetovnoznana !!! Nad 350.000 v rabi. Nad 600 prvih odlik.!!!

ALFA-LAVAL-Separator-ji

so najboljši

posnemavci smetane

je dobiti v 14 različnih velikostih, posnamejo
od 40—2000 litrov v eni uri.

Popolne oprave za mlekarne

na roko in s silo, kakor tudi vse mlekarske stroje
(172) 12—1 in posode.

Popolne naprave za led in ohladitev

za mlekarne, pivovarne, klavnice, mesarje
od 450 do 300.000 toplin (kalorij).

Najcenejša in najboljša delujoča ohladična naprava.

Akcijska družba ALFA-Separator, Dunaj.

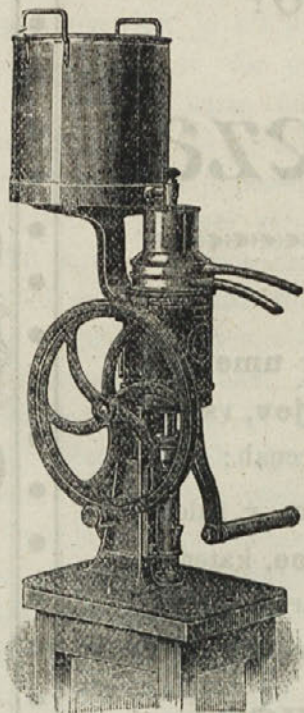
Zaloga za južne dežele

v Gradcu, Annenstrasse 26.

* „ALFA Mitteilungen“ brezplačno. *

== Spretni zastopniki se povsod iščejo! ==

Posebnost: Turbine na par, naprave mlekarne.

Posebnost: Posode za prevažanje mleka brez gumija.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

(170) 24—4

Patentovane sprave za žveplanje trt

jednostavno i duplo delajoč

SKROPILNICE PROTI

PERONOSPORI

TER VSE POTREBNE

VSAKOVRSNE POLJEDELSKE I VINOGRADARSKÉ STROJE,

prodaja v najboljši izvršitvi,

JG. HELLER NA DUNOJU

II. Praterstrasse 49

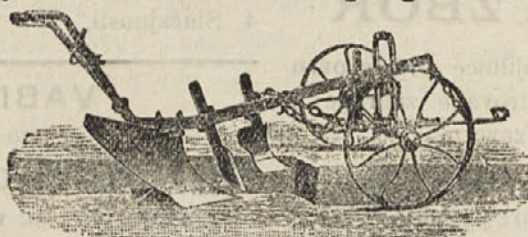
Zastopniki se iščejo! Ceniki brezplačno.

171 12—2

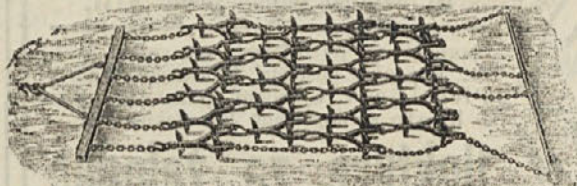
Spomlad

se približuje treba je torej kmetiji raznih strojev, to so v prvi vrsti:

jekleni univerzalni plug kojega ni treba nič držati. Plužne, kakor tudi plug so čisto iz železa in jekla, torej trpežen in tako zboljššan, da živina pri istem manj trpi in lepše orje, kakor naši navadni plugi, — sploh najboljši, kar se jih dobi. Vsakdo naj poskusi in potem naj sodi; če bi kateremu ne ugajal ni primoran ga obdržati. V drugi vrsti so:

železne brane za mah. Njih korist je pri nas še premalo znana. Ker je pri kmetiji živinorejstvo najplodonsneje, treba je torej v prvi vrsti dobrih travnikov, a to je le mogoče, če

se travniki vsako spomlad z tako brano prevlečejo. Dobra brana se splača sama v prav kratkem času.

Te kakor tudi vse druge stroje za poljedelstvo, potem traverze železniške šine, cement itd. priporočata po najnižji ceni

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga poljedeljskih strojev 169 x—5

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

Slovenske cenike pošiljamo na zahtevo brezplačno.

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

v Ljubljani

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, modre galice, žvepla; raznih poljedelskih strojev, vsakovrstnih semen; koruze, moke, otrobov itd. po najnižjih cenah;

prodaja vse vrste kmetijskih pridelkov itd. ter ima v zalogi vse tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice, katerim preskrbi po nižani ceni tudi železne blagajne, varne proti požaru in vlamu.

➤ Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg naprej. ➤

Posredovalnica za Zvezine trgovce!